

Vad vi ändå spelar roll

Luftföroreningar är skadliga saker som finns i luften vi andas. Det kan vara farliga gaser, som ozon och kväveoxider, eller pyttesmå partiklar som damm. Dessa partiklar kallas ofta PM eller ultrafina partiklar (UFP) i forskning. När luften blir förorenad kan det vara dåligt för både vår hälsa och miljön omkring oss.

Hur luftföroreningar påverkar dig

Luftföroreningar orsakar över 8 miljoner dödsfall varje år runt om i världen. Att andas in dålig luft, även bara en kort stund, kan ge astma, problem med andningen och göra att man behöver uppsöka ett sjukhus. Om man utsätts för förorenad luft under lång tid kan det leda till allvarliga sjukdomar, som hjärtsjukdomar, lungcancer, stroke och typ 2-diabetes. Barn är extra känsliga eftersom deras kroppar och immunförsvar fortfarande håller på att utvecklas.

Vad kan vi göra?

För att kunna skapa regler som minskar luftföroreningar behöver vi veta var föroreningarna kommer ifrån och hur de påverkar oss. Du kan hjälpa till genom att ta reda på mer om källor till föroreningar där du bor, vilka regler som finns och hur din kommun jobbar för renare luft. Det är också viktigt att förstå att du har rätt till en hälsosam miljö med ren luft. Regler för att minska luftföroreningar påverkar ofta invånare och gör att de som släpper ut föroreningar måste betala. Därför är det viktigt att dessa regler bygger på korrekt information. Genom att använda olika typer av data, som mätningar av föroreningar, utsläppsrappporter och modeller, kan man hitta smarta sätt att minska föroreningar. När vi förstår både vad datan kan och inte kan visa, kan vi använda den för att göra bra beslut som leder till renare luft för alla.

Källor till luftföroreningar

Vi utsätts för luftföroreningar både utomhus och inomhus. Utomhus kommer föroreningar från både naturen och saker som människor gör.

Exempel på mänskliga källor:

- Utsläpp från fordon
- Industri- och gruvverksamhet
- Avfallsförbränning
- Förbränning av hushållsbränsle
- Jordbruk
- Damm från byggarbetsplatser

Exempel på naturliga källor:

- Skogsbränder
- Sand- och dammstormar
- Växtlighet
- Havsspray
- Vulkaner

Exempel på inomhuskällor:

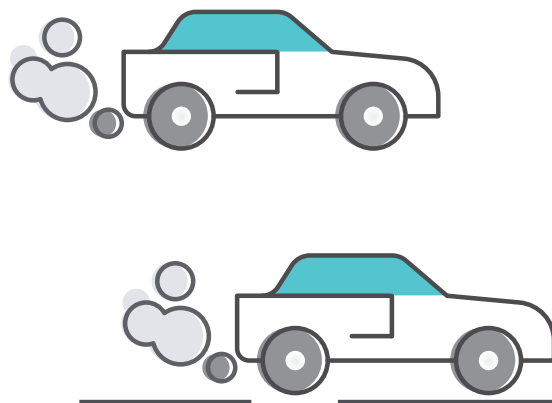
- Kol- och vedförbränning
- Användning av hushållsprodukter
- Inträngning av utomhusluft
- Aktiviteter som matlagning och städning

Luftföroreningar där du är

Sverige har oftast bra luft jämfört med många andra länder, men vi når ändå inte de nivåer som Världshälsoorganisationen (WHO) rekommenderar. På vissa platser blir luften extra förorenad, särskilt på vintern när det är kallt och stilla väder. Utmaningar med luftföroreningar i Sverige:

- I städer som Stockholm, Göteborg och Malmö orsakar trafiken problem med dålig luft på vissa platser.
- På landsbygden kan gamla sätt att värma upp hus ge höga halter av små skadliga partiklar.
- Vissa luftföroreningar reser långa sträckor, ibland från andra länder, och påverkar både vår hälsa och naturen.

80%
av befolkningen andas
in nivåer av partiklar
(PM2.5) över de
rekommenderade
nivåerna.

Detta faktablad är framtaget inom det Formasfinansierade projektet 2023-02136. Detta tvärvetenskapliga projekt involverar forskare, tjänstemän och civilsamhället i Kenya, Sydafrika och Sverige. I samarbete med kommuner och skolor kommer projektet att engagera elever både genom utbildningsmaterial och genom aktivt deltagande i kartläggning av luftföroreningar i närområdet.